

OPRÅB TIL REDAKTIONEN

Der savnes byplanfaglig debat. Forsiden på "ByplanNyt 3" skabte derfor store forventninger. De blev yderligere stimuleret af overskriften "Så er der opbrud!" og underoverskriftens lancering af "de nye byplanlæggere" og et bebudet opgør, hvor gamle respekterede begreber som "fingerplan" og "helhedstanke" beskyldes for på én gang at være stalinistiske og ærkekonservative. Endelig nogen der vil diskutere overordnet byplanlægning på et fagligt grundlag.

Artiklen viser sig at citere den 38-årige arkitekt Henrik Valeur (HV) for at kalde Fingerplanen "lidt stalinistisk". Angiveligt "fordi den er udtryk for planlægning, der ønsker at kontrollere, bestemme og definere". HV citeres for udsagnet "I princippet er det én mands hånd, der bestemmer hvordan en million mennesker skal bo".

Jeg forbinder Stalin med Gulag, vilkårlige masseudrydelser af mindst 20 millioner mennesker, tvangskollektiveringer, behård planøkonomi og hungersnød.

Det vurderes muligvis som formildende, at Fingerplanen kun er ansvarlig for 1 million menneskers elendighed og dermed kun er "lidt stalinistisk". Alligevel synes jeg, at det er utroligt, at interviewereren ikke følger tættere op på udsagnet og beder HV om at konkretisere, hvori det "stalinistiske" ved Fingerplanen konkret består. Når HV skal være mere konkret, snakker han om Otto Krabbes Plads og det nye universitet på Amager og en ny generation efter en generation efter 1968'erne, som er vokset op i en anden tid "efter murens fald og med internet, MTV og et internationalt udsyn". - Der er tilsyneladende sammenhænge, jeg ikke begriber.

Jeg vil faktisk meget gerne høre, hvad denne generation mener om overordnet fysisk planlægning og fingerplanen. Her går jeg dog går ud fra, at det ikke er et rent historisk opgør med efterkrigstiden, der

er ærindet, men den nuværende regionplanlægnings - og den kommende planlovs - fastholdelse af fingerbystrukturen som overordnet princip for byudvikling i hovedstadsområdet. Har HV og "den unge, vilde tegnesteue" UID haft negative oplevelser med fingerbystrukturen i almindelighed eller i forbindelse med planlægning af Trekroner Øst, som vi burde kende og forholde os til? Begik vi rent fagligt en fejl, da vi fik fingerbystrukturen skrevet ind i den ny planlov?

Men jeg bliver ikke en brik klogere af Pernille Stensgaards interview med Henrik Valeur.

BYPLANNYT's leder tager kritikken alvorligt og argumenterer bl.a. for "at rammer kun opstilles hvor det er tvingende nødvendigt, og hvor der er behov for rammer, skal de gøres så rummelige som muligt. Derfor er det godt, at der hele tiden sættes spørgsmålstegn ved planlægningens dogmer".

Det er alt sammen sikkert rigtigt. Men netop det udsagn forekommer mig utroligt rummeligt. Vi kan hver for sig lægge i det, hvad vi vil. Personligt ville jeg blive klogere, hvis BYPLANNYT stillede større krav til konkretiseringen af dogmekritikken i bladets artikler og på lederplads.

Provokationer kan være fine, men hvis vi skal udvikle byplanfaget, må vi bevæge os på et mere konkret og seriøst plan. Trist at Byplanlaboratoriet tilsyneladende ikke er mere ambitiøs end blot at efterplapre "de unge, vilde" og dermed bidrager til at bære ved til de nyliberale Sankt Hans bål og hekseafbrænding af planloven.

Peter Hartoft-Nielsen
Byplanlægger, lic. techn.

Byplanlaboratoriet vil gerne facilitere en sådan proces. Hvis vi får lov til at gå videre med den idé, vil vi gøre det på en sådan måde, at vi kan udnytte de hidtidige erfaringer og samtidig lukke op for nye planlægningsmetoder. Det kan godt være, at du synes, at jeg bliver ukonkret igen, men det gælder altså om at finde nye måder at planlægge på. Og de kan ikke beskrives på forhånd. De skal udvikles undervejs. Disse metoder skal balancere mellem overordnet planlægning og inddragelse af de mange aktører i planlægningens magtspil. Her gælder det om at have en fælles vision, der kan understøtte netværksplanlægning og danne basis for handlingsplaner i de enkelte kommuner. Sammen må det være muligt at skabe en god overordnet plan, der giver plads til debat, dynamik og forandring. Det er ikke det samme som at skippe god planlægning og afbrænde planloven. Intet kunne ligge os fjernere.

Med venlig hilsen
Ellen Højgaard Jensen
Direktør i DB

DEBAT

SVARTIL PETER HARTOFT-NIELSEN

Tak for dit indlæg,

Det er helt rigtigt, at jeg tager "de nye byplanlæggeres" kritik af den rationelle planlægning alvorligt. Alt for ofte er planlægningen blevet gjort til en rent teknisk disciplin, hvor magtspillet ikke er blevet analyseret, og hvor aktørerne ikke er blevet taget alvorligt. Derfor har jeg forståelse for deres reaktion.

Men i min leder i BYPLANNYT 3 2005 skriver jeg netop, at det er ærgerligt, at de "de unge vilde" kasserer de store planer med hård hånd. Jeg skriver også, at den inddragende og netværkskabende indsats vil kunne spille fallit ved større plangreb. Her er der en fare for, at miljøet eller de svageste befolkningsgrupper bliver taberne.

Derfor er der ikke tale om, at Byplanlaboratoriet ønsker at skylle barnet ud med badevandet. De overordnede planer har bestemt deres berettigelse – ikke mindst fingerplanen. Jeg støtter fuldt ud, at den medtages i den nye planlov. Ellers vil byspredningen ske uden regulering.

Samtidig så jeg dog gerne, at vi i fællesskab med Skåne og Hovedstadsregionen kunne udvikle en helt ny plan for Øresundsregionen.

SVARTIL PETER HARTOFT-NIELSEN

Kan man planlægge fremtiden? Og har planlægning overhovedet en fremtid? Eller rettere, har den form for planlægning, som vil styre udviklingen (i en bestemt retning), en fremtid? Er det muligt i en verden hvor alting tilsyneladende forandrer sig stadig hurtigere og stadig mere uforudsigeligt? Forudsætter det ikke, at man, i hvert fald til en vis grad, kan forudse fremtiden? Og hvis vi ikke kan det, betyder det så, at vi heller ikke kan planlægge? Eller betyder det, at planlægning må handle om noget andet?

Det er klart, at Fingerplanen har været et vigtigt og muligvis nødvendigt instrument til at styre byudviklingen omkring København. Men det betyder ikke, at denne plan har fremtiden foran sig. Det betyder bare, at vi har svært ved at give slip på den. Også fordi vi ikke har noget bedre at sætte i stedet. Og det er lige det, der er problemet. Hvorfor er der ikke blevet udviklet en nutidssvarende vision for by- og landskabsudviklingen, ikke bare for Hovedstadsregionen, men for hele Øresundsregionen?

Meget har ændret sig siden 1948. Nogle vil endda hævde, at forandringerne har været dramatiske. Den nuværende unge generation af planlæggere er vokset op i en anden tid og i et andet samfund. Det siger sig selv, at de derfor må forholde sig til en anden økonomisk, kulturel, social, politisk og teknologisk virkelighed. Hvis vi forudsætter, at der bør være en sammenhæng mellem det samfund vi lever i og den måde, vi planlægger vores fysiske omgivelser på, er det vel ikke mærkeligt, at vi i dag har en anden opfattelse af, hvad planlæggerens rolle og opgave er – eller burde være?

Selvom Fingerplanen løbende er blevet bearbejdet og tilpasset udviklingen, er den stadig baseret på ideen om en sammenhængende bystruktur omkring et privilegeret bycentrum. Det giver naturligvis mening, at den infrastrukturelle udvikling og byudviklingen følger hinanden. Men det er ikke klart, hvorfor det skal følge så forsimplet et diagram som en hånd. Det ser muligvis godt ud på en plan, men passer det til virkeligheden?

Et oplagt problem med Fingerplanen er, at det kræver en overordentlig god vilje at skelne fingrene, når man betragter den fysiske virkelighed. Det er i hvert fald nogle stærkt forkrøblede fingre! Skal vi forsøge at rette disse fingre ud, eller skal vi tage konsekvensen af udviklingen og i stedet skabe en ny vision?

En vision, som forholder sig til det faktum, at byen og dens infrastrukturer i dag er spredt ud over hele landet, at landbruget er en højteknologisk industri, og at naturen er en integreret del af oplevelsesøkonomien.

En vision, som hævder potentialerne i komplekse og dynamiske miljøer, frem for rationaliteten i lineære og statiske planprincipper. Og som derfor ser hybride og omskiftelige landskaber og udviskede og flydende grænser som noget positivt, noget der skal fremmes.

En vision, som ikke lukker fremtidens muligheder inde i nutidens begrænsede perspektiver, men som muliggør nye og ukendte udviklinger. Som muliggør forskellige lokale udviklingsmønstre inden for den samme region. Hvor regionale sammenhænge ikke fastlægges centralt, men opstår i et dynamisk samspil af lokale interesser, indbyrdes konkurrence og gensidig afhængighed.

Når jeg bruger Otto Krabbes Plads som eksempel, er det fordi det viser en ofte overset konsekvens af ideen om at adskille by og land.

Debatmøde: Den perfekte plan?

Byplanlaboratoriet og Dansk Arkitektur Center arrangerer et debatmøde om den overordnede planlægning og Fingerplanen – og planlægningens muligheder generelt med indlæg af

PETER HARTOFT-NIELSEN, byplanlægger, lic. tecn.
HENRIK VALEUR, arkitekt
samt

BENT FLYVBJERG, professor, Aalborg Universitet
Den 13. oktober kl. 14.30 – 17.00

Dansk Arkitektur Center, Strandgade 27 i København
Se nærmere www.byplanlab.dk

Normalt taler man om at afgrænse byudviklingen for at bevare naturen, men i dette tilfælde var argumentet for ikke at følge brugernes ønsker om natur, at det var en plads i byen, og at naturen ikke hører til i byen. Med denne tankegang afskærer vi os ikke bare fra at skabe nye hybride landskaber, men også fra at kunne agere i forhold til disse landskaber, som alligevel skyder op overalt.

Det er klart, at der er bevaringsværdige lokaliteter og naturområder, som skal beskyttes, men det er ikke klart hvorfor naturen skal udgøre et sammenhængende stræk, som ingen alligevel har gavn af. Man går jo ikke lige en tur med hunden fra Hareskov til Arresø!

Naturen er ikke en homogen størrelse. Selv inden for et mindre område som Øresundsregionen findes der mange forskellige slags natur. Grunden til at vi skal understøtte denne diversitet er, at vi som brugere efterspørger forskellige oplevelser.

Og det er ikke fordi der mangler arealer til at skabe mere natur, eller mere by, eller nye kombinationer af by og natur. Selv om næsten alle indbyggere i Øresundsregionen er byboere, er det kun omkring 10% af arealerne, som er egentlig by. 50% er landbrugsarealer, som almindelige mennesker ikke har adgang til. Dette landbrug er hverken økonomisk eller miljømæssigt og globalt set heller ikke socialt bæredygtigt. Det er et levn fra fortiden, som vi ikke længere har brug for og det kan kun gå for langsomt med at inddrage og omdanne disse arealer.

Det ligger implicit i Fingerplanen, at planlæggerens opgave er at skabe helheder og at man centralt kan styre udviklingen i den retning. Men siden 1948 er der, i hvert fald i de demokratiske samfund, sket en gradvis og ganske omfattende udlicitering af den statslige magt, således at en af de store udfordringer i dag er, hvordan man kan integrere mange divergerende og ofte modsatrettede interesser i planlægningsprocessen på en måde, hvor man aktivt udnytter styrken i forskellighed.

Vi har brug for at forstå byudviklingen i forhold til, hvordan den reelt udspiller sig, og vi har brug for nye ideer og redskaber til at håndtere denne udvikling.

På byplanbiennalen i København præsenterede en række unge arkitektgrupper deres ideer til nye planlægningsmetoder og -strategier. Jeg vil anbefale dig at kigge i kataloget *A NEW FUTURE FOR PLANNING*, ISBN 87-990146-5-3.

For måske er der en ny fremtid for planlægningen. Og måske er alle nye ideer ikke nyliberalistiske!

Henrik Valeur
Arkitekt